**Suomen Perimistoimistojen Liitto r.y. asiantuntijalausunto lakivaliokunnalle koskien maksuviivästysasetusluonnoksesta annettua U-kirjelmää 62/2023 vp**

Suomen Perimistoimistojen Liitto r.y. (jäljempänä "**SPL**") kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto ja päästä kuultavaksi lakivaliokuntaan liittyen Euroopan komission luonnokseen kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta annetusta asetusluonnoksesta.

Suomen Perimistoimistojen Liitossa on jäsenenä 15 suomalaista suurta perintätoimistoa ja SPL:n jäsenyritykset hoitavat vuosittain yli 10 miljoonaa perintätoimeksiantoa. SPL:n jäsenistö vastaa huomattavasta määrästä Suomessa tapahtuvasta vapaaehtoisesta perinnästä sekä 90%:sta oikeudellisessa perinnässä toimeksiantajiensa lukuun vireille tulevista summaarisista velkomusasioista.

SPL suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti asetusluonnoksen tavoitteisiin maksuviivästysten aiheuttamien seurausten vähentämiseksi ja maksuaikojen lyhentämiseksi. SPL kuitenkin suhtautuu varauksellisesti asetusluonnoksen ehdottomuuteen maksuehtojen pituuden osalta sekä pitää viivästyskoron ja vakiokorvauksen vaatimiselle asetettua pakkoa epätarkoituksenmukaisena ja kohtuuttomana.

Koska lakivaliokunnan asettama aikataulu lausunnon laatimiseksi on ollut suhteellisen lyhyt, keskittyy tässä lausunnossa erityisesti suomalaiseen perintätoimintaan liittyviin muutoksiin otsikkoasiassa.

## Viivästyskoron (5 artikla) ja perintäkulujen (vakiokorvauksen) automaattisuus ja pakottavuus

Asetusluonnoksella on esitetty olennainen muutos viivästyskoron sekä ns. vakiokorvauksen vaatimisen osalta. Asetusluonnoksessa esitetyn perusteella molemmat erät (viivästyskorko sekä vakiokorvaus) erääntyisivät automaattisesti, ilman toimenpiteitä, eikä velkojalla olisi oikeutta missään tilanteessa luopua vaatimasta näitä erääntyneitä eriä sopimusvelalliseltaan.

SPL:n näkemyksen mukaan kyseiset muutokset eivät edistä asetusluonnokselle asetettuja tavoitteita vaan tulevat lisäämään maksuviivästyksistä aiheutuvia haasteita sekä velkojille että erityisesti velallisille. Maksuviivästysdirektiivin (Direktiivi 2011/7/EU) perusteella jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että velkojilla on oikeus vaatia tietyin edellytyksin viivästyskorkoa erääntyneelle ja maksamattomalle saatavalle sekä maksuviivästystilanteissa, joissa saatavalle kertyy viivästyskorkoa, myös oikeus vaatia perintäkuluna kiinteää ns. vakiokorvausta. Direktiivin perusteella velkojilla on valinnanvapaus siitä, vaativatko ne kyseisiä eriä velalliseltaan, mikä antaa velkojille mahdollisuuden ottaa maksuviivästyksen syyt tapauskohtaisesti huomioon sekä vaikuttaa maksulaiminlyönnin aiheuttamiin seurauksiin ja kustannuksiin velalliselle. Direktiivin perusteella on jo vahvistettu se, että velkoja ja velallinen eivät voi sopia siitä, että velalliselta ei missään tilanteessa voitaisi vaatia viivästyskorkoa tai perintäkuluja, mikä turvaa velkojan asemaa. Sovellettava lainsäädäntö kuitenkin jättää velkojalle valinnanvapauden valita käyttämiensä vaatimusten ja perintätoimenpiteiden ankaruuden.

Velkojat vaativat saatavilleen viivästyskorkoa Suomessa jo laajasti, joten itse viivästyskoron vaatiminen ei juuri poikkea nykyisestä vallitsevasta tilanteesta. Vakiokorvauksen käyttö erääntyneiden saatavien perinnästä on sen sijaan edelleen poikkeuksellista Suomessa. Vain hyvin rajallinen velkojajoukko vaatii vakiokorvausta. Erääntyneen saatavan perinnässä, kun kyse on asetusluonnoksen soveltamisalasta, pääsääntönä on edelleen maksumuistutuksen käyttäminen ja tämän jälkeen siirtyminen maksuvaatimus- tai trattaperintään. Asetusluonnoksen perusteella suomalaisen yritykset

joutuvat siis olennaisesti muuttamaan omaa perintäkäyttäytymistään, mikä tarkoittaa myös ankarampia maksuviivästyksen seuraamuksia sekä olennaista muutosta velallisasemassa olevien yritysten ja hankintayksiköiden toimintaan.

Saatavien perinnästä annettua lakia (513/1999) muutettiin keväällä 2022, jolloin siihen tehtiin muutoksia erityisesti muiden kuin kuluttajasaatavien perintää koskeviin säännöksiin. Tässä yhteydessä säädettiin tarkemmin muiden kuin kuluttajasaatavien perinnän vaatimuksista ja perintäkuluista, eli käytännössä juuri asetusluonnoksen soveltamisalaan kuuluvien saatavien perinnästä vaadittavista kuluista. Lakimuutoksen yhteydessä muiden kuin kuluttajasaatavien maksumuistutuskulu asetettiin enintään 12 euroon ja maksuvaatimuskulu enintään 50 – 110 euroaan sekä trattakulu 110 – 155 euroon. Hallituksen esityksessä arvioitiin, että kulujen tasot olisivat lailla rajoitettuna sellaisella tasolla, että ne eivät kannustaisi maksulaiminlyöntien jatkamiseen. Tason osalta arvioitiin myös, että "*Ottaen myös huomioon ehdotettujen enimmäiskulumäärien taso ei ole viitteitä siitä, että velkojat muuttaisivat menettelytapojaan siten, että ne ryhtyisivät nykyistä merkittävästi useammin vaatimaan laissa säädettyä vakiokorvausta, joka johtaisi todennäköisesti korvattavien kustannusten kasvuun, ja että ehdotetulla sääntelyllä olisi sitä kautta kielteisiä vaikutuksia velallisten asemaan.*" (HE 241/2021vp, s. 34)

Asetusluonnoksen seurauksena Suomessa siirryttäisiin pakotettuna vaatimaan vakiokorvausta jokaiselle asetuksen soveltamisalaan kuuluvalle erääntyneelle saatavalle, jolle on kertynyt viivästyskorkoa. Tällainen muutos olisi edellä mainitun hallituksen esityksen mukaisesti epätoivottava, koska velallisten korvattavien kustannusten määrä kasvaa.

SPL katsoo, että asetusluonnoksessa asetettu vaatimuspakko tulee johtamaan haasteisiin saatavien perinnässä ja erityisesti siinä, miten maksuista voidaan sopia ja niitä järjestellä perinnän yhteydessä. Vastuullinen suhtautuminen maksusuunnitelmiin ja muihin maksujärjestelyihin on keskeinen osa saatavien perintää. Saatavakohtaisesti voidaan sopia siitä, että velallisen kokonaisvastuuta pienennetään sovittujen maksujen oikea-aikaisella suorittamisella, esim. viivästyskorkoja ei vaadita maksettavaksi. Asetusluonnoksen perusteella rajoitetaan velkojan ja velallisen, sekä toimeksisaaneen perintätoimiston, mahdollisuutta tehdä saatavakohtaisia maksujärjestelyjä, joissa voidaan joustaa saatavan määrän osalta, kun se on sekä velkojan että velallisen etu. Etenkin perinnän alkuvaiheessa, velallisen maksettavaksi tulevat kulut tulevat nousemaan olennaisesti, mikäli vakiokorvausta on ehdottomasti vaadittava, eikä velkoja voi turvautua velallisen kannalta kevyempään perintäkeinoon, eli nykyiseen maksumuistutukseen.

Vakiokorvauksen käyttö on sinänsä velallisen ennakoitavissa, mutta vaatimispakko voi johtaa hyvin ongelmallisiin ja yllättäviin tilanteisiin. Yksittäiset käsittelyvirheet laskujen maksussa tai laskuja maksavan henkilön äkillinen sairastuminen voi johtaa tilanteeseen, jossa erääntyvien laskujen maksu tilapäisesti laiminlyödään ja seurauksena vakiokorvauksista aiheutuvat vastuut voivat kasvaa huomattaviksi. Lähtökohtaisesti kuukausittain laskutettavat ja erääntyvät saatavat tuskin tulevat olemaan erityisen haastavia, mutta tietyillä toimialoilla hankinnat voivat perustua päivittäisiin ostoksiin, usein jopa useisiin ostotapahtumiin päivittäin, jolloin erääntyvien laskujen määrä on huomattavasti korkeampi. Esimerkinomaisesti voidaan mainita esim. rakennusalalla tehtävät materiaalihankinnat, joita voidaan tehdä tukusta päivittäin ja joissa jokainen hankinta muodostaa oman ostotapahtuman ja laskun. Tällaisessa tilanteessa lyhytaikainen häiriö maksujen oikea-aikaisuudessa voi johtaa jopa kymmenien laskujen viivästymiseen ja laskukohtaisesti vaadittavan 50 euron ehdottoman vakiokorvauksen vaatimiseen kussakin laskuasiassa.

Tällaisessa tilanteessa lyhytaikainen häiriö maksujen oikea-aikaisuudessa voi johtaa jopa kymmenien laskujen viivästymiseen ja laskukohtaisesti vaadittavan 50 euron ehdottomaan vakiokorvauksen vaatimiseen. Tällaisessa tilanteessa saatavien perinnästä annetun lain 10 h §:n mukaiset kokonaiskuluvastuut voivat täyttyä jo ennen kuin velalliselle on lähetetty maksumuistutusta tai se on ollut muun perintätoimenpiteen kohteena. Lisäksi vaikka kokonaiskuluvastuu ei täyttyisikään, vaikuttaisi se joka tapauksessa perittävissä olevien perintäkulujen määrään. Nykyisen perintälain 10 i §:n mukaan velkojalla on oikeus saada korvausta perintäkuluista vain siltä osin kuin niiden määrä ylittää vakiokorvauksen määrän. Voi siis olla, että maksuvaatimus- ja trattaperintätoimenpiteistä ei voi vaatia lainkaan kuluja tai kuluja voi vaatia vain osittain, ja velallisen korvattavat kulut muodostuvat ainoastaan sanktioluontoista vakiokorvausta, jonka velallinen joutuu suorittamaan ilman perintätoimenpiteitäkin. Perintäalan kannalta tämä voi aiheuttaa elinkeinotoiminnan kannattavuuden heikentymistä siten, että alan toimivat markkinat muiden kuin kuluttajasaatavien perinnän osalta katoavat.

SPL korostaa sitä, että kun saatavan perintää velkojan lukuun tekee ammattimainen perintätoimisto, edellyttää perintä, että perintätoimisto on rekisteröity Etelä-Suomen Aluehallintoviraston (jäljempänä ”AVI”) ylläpitämään rekisteriin lain perintätoiminnan harjoittajien rekisteröinnistä mukaisesti. Rekisteröinti tarkoittaa sitä, että ammattimaisen perintätoimiston harjoittama toiminta on AVI:n valvonnan piirissä. AVI valvoo perintätoimistojen toimintaa, antaa ohjeistuksia ja pyytää myös selvityksiä perintätoimiston käytännöistä. Koska valvonta keskittyy perintätoiminnan harjoittajien rekisteriin merkittyihin yhtiöihin, valvonta pystytään toteuttamaan tehokkaasti ja keskitetysti. Mikäli muiden kuin kuluttajasaatavien perintä tulisi jatkossa perustumaan velkojien itse tekemään perintään ja vakiokorvauksen käyttämiseen, tarkoittaisi tämä sitä, että suoritettavan perinnän valvonta vaikeutuisi huomattavasti, koska velkojan omat toimenpiteet eivät ole AVI:n valvonnan piirissä. Sen sijaan, että perintätoiminnan valvonta keskittyisi ammattimaista perintää harjoittaviin yhtiöihin, tulisi valvonta kohdentaa jatkossa jokaiseen velkojan asemassa toimivaan yritykseen tai mikäli asetusluonnoksen perusteella muodostettava viranomaisvalvonta keskittyisi lähinnä maksuaikojen noudattamisen valvontaan, jäisi pääosa muiden kuin kuluttajasaatavien perinnästä valvonnan ulkopuolelle, mitä ei voida pitää miltään osin toivottavana asiana.

SPL huomauttaa myös siitä, että asetusluonnoksen ehdottomuuden perusteella velallisille voi aiheutua huomattavia muutostarpeita maksamiseen liittyvien prosessien osalta. Suomessa sovelletaan viemävelkaperiaatetta, jonka mukaan maksun on oltava velkojan käytettävissä saatavan eräpäivänä. Kuluttajia koskevan vakiintuneen tavan mukaisesti on tulkittu, että saatava on aina oikea-aikaisesti maksettu, kun kuluttaja tekee maksutoimeksiannon omassa pankissa viimeistään eräpäivänä. Vastaavaa menettelyä sovelletaan pitkälti myös muiden kuin kuluttajasaatavien kohdalla, eikä esim. viivästyskorkoa vaadita eräpäivänä maksetulle suoritukselle, vaikka se olisi velkojan käytettävissä vasta seuraavana pankkipäivänä. Asetusluonnoksen perusteella, mikäli saatavalle on sovittu eräpäivä sitovasti, erääntyy viivästyskorko maksettavaksi heti eräpäivän jälkeen, mikä edellä kuvatussa tilanteessa tarkoittaisi, että velkojan olisi jatkossa pakko vaatia velalliselta viivästyskorkoa ja vakiokorvausta suoritukselle, jonka kohdalla se ei aikaisemmin ole esittänyt vaatimusta edes viivästyskoron osalta. Asetusluonnoksen perusteella velallisten on huolehdittava siitä, että laskujen hyväksyntä- ja käsittelyprosessi on lähes päivittäistä, jotta kuukauden aikana vastaanotetut laskut tosiasiallisesti tulevat maksetuksi asetusluonnoksessa esitetyn 30 päivän maksuajan puitteissa.

Asetusluonnoksella tehtävät muutokset vakiokorvauksen vaatimispakkoon tarkoittavat, että saatavien perinnästä annettua lakia tulisi muuttaa muiden kuin kuluttajasaatavien perinnän osalta.

Koska asetusluonnos on vasta annettu, SPL ei ole ehtinyt tekemään laajempaa analyysiä mahdollisista muutostarpeista lakiin.

SPL katsoo, että nykyinen harkintavaraa jättävä lainsäädäntö on viivästyskoron ja vakiokorvauksen osalta huomattavasti perustellumpi kuin asetusluonnoksella esitetty pakko. Viivästyskoron vaatiminen ja vakiokorvauksen käyttäminen tai käyttämättä jättäminen tulisi myös jatkossa olla velkojan itsessään päätettävissä oleva asia. Maksuviivästysdirektiivi suojaa velkojia jo nykyisellään ja sopimusehto, jonka perusteella velkoja ei olisi oikeutettu vaatimaan viivästyskorkoa tai vaatimaan perinnästä aiheutuneita kuluja, on tehoton.

Saatavien tehokas perintä edellyttää, että saatavia käsitellään aina tapauskohtaisesti ja että velkojan ja velallisen välillä voidaan, myös käytettäessä ammattimaista perintätoimistoa, solmia sopimusvapauden mukaisesti sellainen maksujärjestely, joka on molempien osapuolten intressissä. Asetusluonnos poistaa sopimusvapauden käyttömahdollisuuden tilanteissa, joissa sen käyttämättä jättäminen voi johtaa sekä velkojan että velallisen kannalta huonompaan lopputulokseen, kuin saatavan sisällöstä sopiminen esim. viivästyskorosta tai vakiokorvauksesta luopumisen osalta.

SPL katsoo, että asetusluonnoksen seurauksena inhimilliset virheet, maksujärjestelmien tilapäiset häiriöt tai velallisten vähäiset ja tilapäiset laiminlyönnit saatavien maksamisessa tulevat johtamaan velallisten kannalta negatiiviseen lopputulokseen maksulaiminlyöntien kustannusten nousuna. Asetusluonnoksen ehdottomuudella tulee myös varmasti olemaan vaikutuksia sopimussuhteiden jatkumiseen, kun osapuolten välinen sopimusvapaus heikkenee olennaisesti.

SPL katsoo, että asetusluonnoksessa esitettyihin muutoksiin sekä viivästyskoron että vakiokorvauksen pakottavuuden osalta tulisi Suomen ja Suomessa toimivien asetusluonnoksen soveltamisalaan kuuluvien yritysten ja hankintayksiköiden edun turvaamiseksi suhtautua erittäin kriittisesti ja vastustaa muutosta siltä osin, kuin maksuviivästysdirektiivillä on velkojalle jo säädetty oikeus kyseisiin eriin.

Kunnioittaen,

Helsingissä 10.11.2023

Suomen Perimistoimistojen Liitto r.y

Tero Kantelinen

Puheenjohtaja